

1

Enesejulgestus

Viiimaks ometi näisid asjad minevat meie tahtmist mööda. Ronisime Scott Fischeriga 7410 meetri kõrgusel III laagri telgis magamiskottidesse ja lülitasime pealambid välja. Järgmisel päeval oli plaanis jõuda IV laagrisse 7920 meetri kõrgusel. Veel päev hiljem pidanuksime ärkama keset ööd, panema selga kõik riided, võtma oma varustuse ja pisut süüa ning asuma teele K2 tipu poole, mis 8611 meetriga on kõrguselt teine mägi maailmas. IV laagrist võib kuluda meie ja tipu vahele jäävate 690 vertikaalse meetri lume, jää ja kaljude ületamiseks kuni 12 tundi ronimist, kuna ei Scott ega mina kasutanud lisahapnikku. Olime kokku leppinud, et kui me kella kaheks pärastlõunal tipus ei ole, pöördume tagasi, mis ka ei juhtuks. Oli 1992. aasta 3. augusti õhtu. 54 päeva varem olime alustanud matka Baltoro liustiku baaslaagrisse, kuhu jõudsime 21. juunil. Enne reisi polnud ma ka kõige mustemates stsenaariumides kujutlenud, et ainuüksi tipu ründamiseks sobivasse punkti jõudmiseks võiks meil kuluda enam kui kuus nädalat. Sel ekspeditsioonil paistis juba algusest saati kõik kiiva kiskuvat – masendav ilm, pisikesed, kuid tõsiste tagajärgedega õnnetused, meie meeskonna organiseerimatus, mis küündis kaoseni.

Nagu mitmepäevaste tiputõusude puhul suurel kõrgusel tavaline, olime Scottiga liiga üles köetud, et magama jääda. Rähklesime magamiskottides küljelt küljele. Siis äkki, kella 10 paiku õhtul, hakkas telgis rägise raadio. Panin pealambi põlema, krabasin raadiotelefoni ja kuulasin pingsalt. Hääl raadios kuulus Thor Kieserile, veel ühele ameeriklasele, kes helistas IV laagrist, meist 520 meetrit kõrgemalt. „Kuulge, mehed,” partsatas Thor, hääl erutusest katkemas. „Chantal ja Alex pole ikka tagasi. Ma ei tea, kus nad on.”

Puhas ärritus pani mind oigama. Pealambi valgel nägin Scotti näol samasugust ilmet. Sõnagi vahetamata teadsime, mida see tähendab. Meie tipurünnak oli määramata ajaks edasi lükatud. Selle asemel, et IV laagris koht sisse võtta, pidime järgmisel päeval tegelema otsimise – ja võib-olla ka päästmisega. Needus toimis endiselt.

3. augustil, sellal kui meie Scottiga tegime pikka otsa baaslaagrist üles III laagrini (2130 meetrit ränka tõusu), hakkasid Thor Kieser, Chantal Mauduit ja Aleksei Nikiforov IV laagrist tippu minema. Chantal, väga ambitsioonikas Prantsuse alpinist, oli algselt kuulunud Šveitsi gruppi, mis polnud seotud meie omaga. Kui kõik ta partnerid käed üles tõstsid ja koju lendasid, oli tema kohale jäänud (loasüsteemi mõttes illegaalselt) ning tegelikult ennast meie gruppi smugeldanud. Nüüd oli ta ainus naine mäel. Aleksei – ehk Alex, nagu teda hüüdsime – oli meie grupi tuumikuks oleva Vene viisiku ukrainlasest liige.

Hommikul olid Alex ja Thor teele asunud kell 5.30, Chantal alles pärast seitset. Need algusajad olid palju hilisemad, kui meile Scottiga mõistlik tundus, kuid kolmikut oli takistanud tugev tuul. Tähelepanuväärselt oli hapnikuballoonita roniv Chantal meesetele järele jõudnud ja läks neist mööda. Hõredas õhus raskustesse sattunud Thor pöördus tagasi mõnikümmend meetrit allpool tippu, sest ei tahtnud pimedas kätte jääda. Chantal jõudis tippu kell viis, olles seejuures kõigest neljas K2 tippu jõudnud naine. Alex jõudis tippu alles pimedas, kell seitse.

Rusikareegliks saanud kella-kahene tagasipöördumise aeg pole K2-l päris kivisse raiutud (ega tegelikult ka Džomolungmal), kuid jõuda tippu nii hilja nagu Chantal ja Alex tähendas endale häda kaela tõmbamist. See häda oligi nüüd käes.

4. augusti hommikul, kui meie Scottiga valmistusime otsimis- ja/või päästemissiooniks, mis pidi meie enda tiputõusukatse katkestama, saime Thorilt uue raadiokõne. Kaks kadunud mägironijat olid lõpuks kella seitsme aegu hommikul IV laagrisse jõudnud, kuid olid väga halvas seisus. Chantal oli kartnud öösel laskuda ning end 8380 meetri kõrgusel lahtisel nõlval ööbima sättinud. Alex leidis ta sealt kolm tundi hiljem ja veenis teda laskumist üheskoos jätkama – päästes sellega arvatavasti Chantali elu.

Õo otsa üheskoos komberdades oli paar suutnud rajal püsida (arvestades K2 kuplikujulise tipu segast topograafiat on see pimedas paras vägitükk). Ent selleks ajaks, mil nad IV laagri telkideni jõudsid, oli Chantalil lumepimedus, valus vaevus, mis tekib, kui päikesepriid liiga kauaks eest ära võtta, isegi pilves ilmaga. Ultraviolettkiired põletavad silma sarvkesta, röövides ajutiselt nägemise. Chantal oli ka täiesti kurnatud ja kahtlustas, et ta jalad on külmavõetud. Vaid veidi paremas seisundis, kuid täis otsustavust võimalikult kiiresti alla jõuda, jättis Alex Chantali Thori hoolde ja pressis edasi meie III laagri poole. Ütles ainult „Head aega!” ja läks.

Thor ise oli samuti eelmise päeva pingutusest kurnatuse veerel, kuid asus 4. augustil oimetut Chantali vapralt mäest alla talutama. Sellises seisundis inimese allatoomine mööda mäenõlvu ja -harju, mis isegi kõige värskemale ronijale pole mingi lapsemäng, on peaaegu võimatu ja usumatult ohtlik ülesanne. Thor nihverdas kuskilt kolmemeetrise köiejuupi – see oli kõik, millega ta sai Chantali julgestada ning võib-olla ka nõlvadest alla lasta.

Raadio kaudu oli Thor meid anunud: „Kuulge, poisid, mul võib tema allatoomisel abi vaja minna.” Nõnda tegimegi Scottiga ainsa väärrika otsuse: minna üles appi.

Ennast valmis pannes vaatasime, kuidas Alex tuikudes nõlva mööda alla tuli ja lõpuks laagri poole koperdas. Läksime talle vastu, aitasime ta ühte telkidest, kus teda vedelikega jootsime ja jootsime – tal oli raske vedelikupuudus. Seejuures ei näidanud ta üllataval kombel üles mingit muret Chantali pärast.

Teel tippu olid nad mõlemad Chantaliga üle piiri pingutanud, sundinud ennast tagant rohkem kui võimed lubasid. Kõige kõrgematel mägedel juhtub seda alailma, kuid see on pisut naeruväärne.

Mis kõige hullem, lumeolud olid 4. augustil kohutavad. Ilmaga oli sama lugu – nähtavus null. Püüdsime Scottiga üles minna, liikusime paar tundi nõlva mööda üles, kuid olime siis sunnitud laagrisse tagasi pöörduma. Kavatsesime järgmisel päeval uuesti katsetada.

Thoriga oli meil raadioside. Ta oli hakanud Chantali alla III laagrisse tooma, kuid jõudis ainult poole peale. Nad olid ööbinud otse järsul

nõlval, praktiliselt külmööbimisena, ehkki Thoril oli jätkunud nutti telk kaasa võtta.

Järgmisel päeval, 5. augustil, ajasime end Scottiga üles, pakkisime varustuse ja hakkasime uuesti tõusma, lootes kohata Thori ja Chantali ning aidata nad alla meie laagrisse. Mingil hetkel õnnestus läbi udu ja pilvede neid näha, kahte väikest täppi ülalpool. Tuul oli vali, nõlva mööda, millel ronisime, tulid alla pisikesed tuisklume laviinid. Osalt oli see kraam, mida Thor ja Chantal kõrgel üleval lahti löid, kraam, mida meie juurde jõudmise ajaks oli juba natuke rohkem, kuid polnud suuri varin-
guid. Olin kaasa haaranud 15 meetrit köit, millega Scott ja mina seongus olime, sest nõlv oli pragusid täis.

Ühel hetkel oli Scott otse mu kohal. Midagi oli justkui valesti. Hüüdsin üles Scottile. „Oota, see pole hea nõlv.” See oli laetud, laviiniks valmis. Kui oled piisavalt palju roninud, suudad laetud nõlva tunnetada. Arvan, et see tunnetus pärineb mul giidina töötatud aastatest, mida selleks hetkeks oli kogunenud üksjagu. Scott ei olnud toona giidina nii palju tegutsenud.

Jäime seisma. Ütlesin: „Kuule, proovime end seejuures mitte ära tappa. Arutame asja.” Scott istus maha, seljaga mäe suunas ja vaatas minu poole. Taipasin, et kui praegu tuleb alla suurem tuisklume laviin, pühitakse meid nõlvalt minema.

Hakkasin kirkaga auku kaevama, mõeldes, et suudan end kaitsta, kui ülevalt peaks laviin tulema. Mõne aja pärast vaatasin üles just siis, kui pulberlume laine Scotti endasse neelas. Ta kadus silmist. Silmapilkselt sukeldusin oma auku ja ankurdasin end, lebades kirkal, mille küüs oli nõlva surutud. Lööki vastu võtma valmistudes mõtlesin, et nüüd see siis tuleb.

Korraga oli pime ja vaikne. Tundsin, kuidas lumi üle mu selja voolas. Tuled kustusid sõna otseses mõttes. Hoidsin ja hoidsin. Siis näis laviin mööduvat. Mõtlesin juba, et olen pääsenud. Mõtlesin, et oo, mu pisike nipp töötaski.

Tegelikult aga oli Scottile tulnud laviin ootamatult. Tema veeres koos lumega nõlva mööda allapoole. Ta lendas juhimatult minust mööda. Scott oli suur mees, nii oma 100 kilo. Mina kaalun 75.

Kõis tõmbus pingule. Põmm! Meid mõlemat kinni pidada polnud mul lootustki. Mind rebiti august välja nagu voodist. Teadsin kohe, mis juhtus. Scott lendas mäenõlva mööda allapoole, mina tema järel, ühendatud kõiega, mis pidanuks olema meie päästja. Ja meie all oli 2500 vertikaalset meetrit kaljuseina.

Kui satud laviini ja nõlvast alla veered, on mitu varianti, kuidas enast päästa proovida. Üks neist on enesepidurdus. Idee on selles, et kirka tuleb saada keha alla, heita sellele kogu keharaskusega, hoida selle otsast ja püüda küüs pidurina nõlva suruda.

Õppisin enesepidurduse selgeks siis, kui ronima hakkasin, ja giidina õpetasin seda loendamatutele klientidele. Seega oli reaktsioon mul automaatsuseni treenitud. Isegi sellal, kui laviin mind loopis ja vedas, käis see mul peas: „Number üks: ära kunagi kirkast lahti lase. Number kaks: pidurda! pidurda! pidurda!” Püüdsin kirka küünt haakida, kuid lumi mu all oli nii kuiv, et kirka lihtsalt löikas sellest läbi. Ma küünitasin ja kaevasin, küünitasin ja kaevasin.

Paanikat siiski ei olnud. Kõik näis toimuvat aegluubis ja heli olnuks justkui välja lülitatud. Kukkusime arvatavasti mõnikümmend meetrit. Mis tahes põhjusel ei suutnud Scott pidurdamist isegi alustada.

Siis, püüdes üha meeleehtlikumalt kirkale lumes toetuspunkti leida, jäin ühtäkki seisma. Mõned sekundid hiljem, täpselt nagu olin oodanud, tõmbus kõis järsu jõnksuga taas pingule. Aga mu kirka pidas. Olin enesejulgestusega meid mõlemat päästnud.

„Scott, oled sa terve?” karjusin allapoole.

Tema vastus oli peaaegu koomiline. „Mu munad tapavad mu ära!” röökis ta. Kui mu julgestus ta äkitsi peatas, pörutasid rakmete jalarihmad ta kroonijuveelid õnnetul kombel poolde kõhtu välja. Kui see oli esimene asi, mille üle ta kurta sai, teadsin, et Scottil mingit tõsisemat häda ei ole.

Ometigi oli meie ühes kõies kukkumine laviinis tõeline napikas. Kui poleks olnud teadmist, et kaks alpinisti on suures hädas, poleks me Scottiga sellistes tingimustes mingil juhul tõusta üritanud.

Samal ajal vajasis Thor ja Chantal kuskil ülalpool endiselt meie abi – iga mööduva pooltunniga üha enam.